

Verslag der Algemeene Rekenkamer over 1867.

(Koninklijke Boodschap ; Regeringsverslag.)

[25. 1.]

KONINKLIJKE BOODSCHAP *ingekomen in de zitting van den 1sten October 1868.*

MIJNE HEEREN!

Ingevolge de bepaling van art. 14. der wet van den 5den October 1841 (*Staatsblad* n°. 40) wordt aan U hiernevens medege- deeld het Verslag met bijlagen, dat door de Algemeene Reken- kamer, insgelijks volgens voormeld artikel, aan Ons wegens het resultaat harer werkzaamheden over het jaar 1867 is aangeboden.

En hiermede, Mijne Heeren! bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 29sten September 1868.

WILLEM.

[25. 2.]

VERSLAG der Algemeene Rekenkamer over 1867.

's GRAVENHAGE, den 23sten Maart 1868.

De Algemeene Rekenkamer, voldoende aan de verpligting, haar opgelegd bij art. 14 der wet van 5 October 1841 (*Staatsblad* n°. 40), heeft de eer Uwer Majesteit hierbij, met den meesten eerbied, het Verslag van hare bevindingen over het jaar 1867 aan te bieden.

HOOFDSTUK I.

Artt. 1—3. Den leiddraad volgende, haar bij opgenoemde wet aangegeven, is het der Kamer aangenaam dit Verslag te kunnen aanvangen met de vermelding dat in het personeel van haar collegie in het afgelopen jaar geene verandering heeft plaats gehad.

Artt. 16 en 17. Den 15den December 1866 deelde de Minister van Finantien aan de Algemeene Rekenkamer mede, dat, toen in Augustus van dat jaar onder het werkvolk aan de bedijking der *Kleine Stelle* de cholera uitbrak, in het belang van de onderne- ming, een geneesheer met de behandeling der lijders op 's Rijks kosten belast was geworden.

Ter nadere toelichting van dien maatregel voerde men aan dat er in de nabijheid geen voldoende geneeskundige hulp was te bekomen, en dat het werkvolk in grooten getale de bedijking verliet, waardoor de aannemer welhaast genoodzaakt zou zijn geweest het werk te staken, juist op een tijdstip dat krachtig voortwerken raadzaam was, wilde men vóór het najaar zoo ver gereed zijn, dat aanzienlijke schade of zelfs geheele vernieling der werken door de herfst- en wintervloeden niet te vreezen zou zijn. De Minister voegde er bij, dat de uitkomst heeft bewezen dat de maatregel, waarvan de kosten eerlang ter verevening op het Fonds van de kooprijzen en domeinen zouden worden voor- gesteld, uitmuntend op den geest der werklieden heeft gewerkt en daardoor gestrekt heeft tot bevordering der onderneming.

De Algemeene Rekenkamer mogt dit schrijven niet onbeant- woord laten. Had zij ook den maatregel zelve niet te beoordeelen, voor zoover de kosten daarvan ten laste van de Staatsbe- grooting werden gebragt moest zij zich eenige bedenkingen veroorloven. Er was hier toch niet zoozeer te denken aan kosten op de bedijking vallende, dan wel aan een gunstbewijs, dat onder een anderen naam aan den aannemer van het werk was verleend. Immers, volgens de op de bedijking toepasselijk verklaarde algemeene voorwaarden en bepalingen was het geheele werk, *dadelijk na de goedkeuring van de besteding*, voor rekening en risico van den aannemer, en rustte, volgens art. 79, § 466, op hem en niet op de administratie de verpligting te zorgen dat er een genoegzaam aantal werklieden beschikbaar was.

De Kamer gaf dan ook, bij de mededeeling van deze hare zienswijze, aan den Minister te kennen, dat de aannemer even goed als de Regering had kunnen zorgen dat de arbeid geregeld werd voortgezet, en maakte op dien grond bezwaar in de verevening. Het Departement van Finantien bragt hiertegen in het midden, dat niet op den aannemer maar op den Staat het nadeel zou zijn neergekomen, zoo het werk, onder de bestaande om- standigheden, onvoltooid had moeten blijven.

Het was dan zoo goed als zeker geweest, dat de toen be- staande werken in het najaar zouden doorbreken, met het gewone gevolg van verzanding der gronden, terwijl daardoor in ieder geval een jaar verloren zou zijn. De aannemer, door de cholera, dus door overmagt, van werkvolk beroofd, zou regtens niet aan de gestelde termijnen te houden zijn geweest. Hij zou met volle regt het werk tijdelijk hebben kunnen staken; en om

dit te voorkomen en den Staat, en dezen alleen, voor schade te vrijwaren, was de geneesheer voor 's Rijks rekening in dienst gesteld.

Deze beschouwingen konden de Kamer evenwel niet overtuigen van de ongegrondheid harer bedenkingen. Gaarne wilde zij toegeven dat de schade op den Staat zou zijn neergekomen zoo het werk onvoltooid had moeten blijven, doch dat dit laatste werkelijk het geval zou zijn geweest als de Regering geen genees- kundige hulp had verleend, kon zij niet beamen.

« Gesteld toch » — zoo schreef zij aan den Minister — « dat de aanwezige werklieden den arbeid hadden gestaakt, omdat de aan- nemer geene genoegzame zorg droeg voor hunne verpleging — eene zorg, die, daar het werk voor zijne risico was, door zijn eigen belang dringend geboden werd, — de administratie had alsdan, volgens de §§ 456 en 466 der Algemeene Voorwaarden en Be- palingen, de bevoegdheid, om, na voorafgegane aanmaning, het werk onmiddellijk *voor des aannemers rekening* zoodanig te doen voortzetten, als door haar noodig en dienstig mogt worden be- vonden. Dat er in dat geval niemand zou zijn te vinden geweest om het werk in daggeld te voltooijen, of om'trent de uitvoering onderhands overeën te komen, daaraan meent de Kamer met grond te mogen twijfelen.»

Dit laatste schrijven is door het Departement van Finantien onbeantwoord gelaten. (1)

Eene andere mededeeling van het Departement van Finantien, dat namelijk aan de aannemers van de levering van een klarings- vaarttuig met bemanning, ten dienste van de administratie der in- en uitgaande regten en accijnsen, boven den door hen bij contract bedongen jaarlijkschen huurprijs, eene suppletie van f 200 's jaars was toegestaan, gaf mede der Algemeene Reken- kamer aanleiding tot het inbrengen harer bezwaren bij den be- trokken Minister.

De huurprijs toch was bij eene behoorlijke overeenkomst vast-

(1) Het geopperde bezwaar komt hierop neder, dat de over- eenkomst door het Rijk met den geneesheer ESHUIS gesloten niet betrof het Rijks belang, maar het belang van den aannemer, omdat deze, naar het oordeel der Algemeene Rekenkamer, vol- gens § § 456 en 466 der Algemeene Voorwaarden, gehouden was tot datgene, wat thans door den Staat is gedaan. De onjuistheid dier zienswijze werd aan de Kamer opgemerkt bij brief van het Departement van Finantien van 21 Januarij 1867, n°. 75. Daarin werd gewezen op de *overmagt*, die den aannemer de voortzetting van het werk verhinderde en op de niet toepasselijkheid der aangehaalde bepalingen van de Algemeene Voorwaarden in dit geval. Wel verre dat de Kamer in haar antwoord dit punt weêr- legt, roert zij het zelfs niet aan, maar verwijst op nieuw naar die bepalingen, en betoogt dat de Staat, op grond daarvan, de werken voor rekening des aannemers had kunnen doen uitvoeren. Dit betoog behoeft geen weêrlegging, daar het gebouwd was op eene stelling wier onjuistheid reeds was aangetoond en door de Kamer niet tegengesproken.

Gesteld evenwel dat de administratie den weg gevolgd had door de Kamer aangewezen, wat zou dan, in het gunstigste geval — dat namelijk de Staat, gelijk de Kamer onderstelt, doch wat vol- strekt niet zeker is, geslaagd ware in het sluiten eener overeen- komst met een anderen aannemer — het gevolg van dien maatregel geweest zijn? Vooreerst eene zeer aanzienlijke verhooging der aannemingssom, als natuurlijk uitwerksel der ongunstige omstan- digheden. Ten tweede eene onvermijdelijke vertraging in de voort- zetting van het werk gedurende korter of langer tijd, eene ver- traging die de voltooiing der bedijking in het reeds zoo ver gevorderde jaargetijde vermoedelijk onmogelijk gemaakt zou heb- ben, en dus aan den Staat op een jaar gem's van interest der kooprijzen ad f 184 770 te staan zou zijn gekomen. En eindelijk, in het verschiet, met den eersten aannemer een proces, waarvan de onzekere kansen niet in het voordeel van den Staat zouden zijn geweest, daar de aannemer bij zijn beroep op overmagt steun zou gevonden hebben in de verklaringen van den inspecteur van het geneeskundig Staatstoezicht en den Commissaris des Ko- nings in Zeeland, die in der tijd beiden staking van het werk verlangd hebben. Dit alles is voorkomen door de overeenkomst met den heer ESHUIS, waaruit eene betrekkelijk geringe uitgave, van f 772,09, ten laste van den Staat is voortgevloeid, doch daarentegen eene zekere bate (de bovenbedoelde interesten) in plaats van vele moeilijkheden en de zeer onzekere kansen op schadeloosstelling in de schatkist gebragt is. De Minister is dan ook volkomen overtuigd, dat in deze gehandeld is overeenstig het welbeprepen belang van den Staat.

(Minister van Finantien.)